

D'n Driej

Ommetje tussen Gronsveld – Rijckholt en het Savelsbos

grueles

D'n Driej

Het staat vermeld in de *Groeselder Diksjenèr*. Een ommetje maken is in het Gronsvelds dialect *drieje*. Een ommetje maken is dus niet iets van deze tijd; onze voorouders deden het ook al. Ouderen onder ons gebruiken het werkwoord nog regelmatig. Gaan ze de deur uit voor een ommetje, dan zeggen ze veelal: “*Vrow, pis sjtrak, ich gaon éffe drieje*”

Het Ommetje tussen Gronsveld – Rijckholt en het Savelsbos laat u op een andere wijze met het landschap kennismaken. Er leiden van oudsher veel wegen van Gronsveld en Rijckholt naar het Savelsbos en het hoger gelegen plateau. Al deze wegen zijn ontstaan uit erosiegeulen of *gröbben*. Tot op de dag van vandaag zoeken regen en smeltwater via deze *gröbben* hun weg naar de Maas. Tijdens en na perioden van slecht weer kunt u dus op delen van de route enige wateroverlast ervaren. Drogere routes zijn via een kleine omweg altijd mogelijk. Raadpleeg hiervoor de plattegrond.

Start

U kunt met de wandeling op meerdere plaatsen starten. Op de plattegrond staan een drietal startpunten vermeld. Bij deze startpunten is volop gelegenheid om te parkeren. Daar treft u ook een informatiepaneel over het Ommetje aan.

Bij de samenstelling van deze brochure laten wij ons leiden door een vertrek vanaf startpunt 1. In de brochure zoekt u vergeefs naar een beschrijving van de gehele wandeling. Veel zal aan uw eigen waarnemingsvermogen en interesse worden overgelaten. Wel worden enkele beziens- en wetenswaardigheden afzonderlijk vermeld, zonder er al te diep op in te gaan. Bent u op zoek naar meer informatie? Wendt u zich dan via onze website tot onze stichting: www.grueles.nl

De wandeling is in haar gehele omvang niet geschikt voor minder validen en kinderwagens.

De Gröb

Het startpunt van de wandeling voert u meteen door een wegwaterloop. Regen en smeltwater vanaf het hoger gelegen plateau worden via deze weg afgevoerd naar de Maas. Vertakkingen van deze gröb reiken tot 8 kilometer ver, voorbij Margraten en richting Reijmerstok. Meerdere regenwaterbuffers zorgen er tegenwoordig voor dat het water niet meer massaal afstroomt naar het Maasdalen, maar gefaseerd kan afvloeien. Dit voorkomt hevige wateroverlast in de lagere gebieden, maar veroorzaakt wel nattere landwegen gedurende een langere periode.

De Beuk op de Riessenberg

Van beneden in het dal hebt u een prachtig zicht op de Beuk. De Beuk is een voormalige boswachterswoning en ze is genoemd naar de familie Beuken die er heeft gewoond van 1848 tot 1938. Vanaf de laatste decennia van de vorige eeuw tot op de dag van vandaag is de Beuk voor verval behoed. Stichting Grueles en Wildbeheereenheid Savelsbos hebben met diverse restauraties en permanent onderhoud de Beuk weten te behouden.

Kalkgrasland en Mergellandschappen

De helling naar de Beuk toe herbergt een voor Nederland zeldzame biotoop: het kalkgrasland. Kalkgraslanden zijn droge, voedselarme graslanden op een kalkrijke bodem. Ze komen meestal voor op zonnige standplaatsen, zoals hellingen die op het zuiden gericht zijn. De bodem van een kalkgrasland is ontstaan door verwerking van het onderliggende kalksteen. Kalkgraslanden worden gekenmerkt door een schrale en lage plantengroei, maar uitzonderlijk grote soortenrijkdom. In Zuid-Limburg worden de kalkgraslanden begraasd door Mergellandschappen. De hier grazende kudde Mergellandschappen geeft vorm aan dit bijzondere landschap. De kudde is niet alleen een mooie bezienswaardigheid, de schapen zijn ook medebeheerders van dit prachtige kalkgrasland. Zij bepalen mede welke flora en fauna zich thuis voelen in dit mooie stukje natuur.

Savelsbos

Het Savelsbos is een 6 km lange bosgordel van 300 ha groot. De steile hellingen van het bos maakten het onmogelijk om hierop akkers of weilanden aan te leggen. Dit type bos kreeg dan ook de naam hellingbos mee. Vanuit het oosten lopen van hoog naar laag grubbens of droogdalen. Deze grubbens hebben een geologische oorsprong en zijn ontstaan omdat zij regen en smeltwater afvoeren richting Maasdalen. Dit erosieproces is miljoenen jaren oud en duurt voort tot op de dag van vandaag. Later gebruikte men deze grubbens als verbindingsweg, de zogenaamde “holle weg”. De bekendste grubbens door het bos zijn: de Sjoen gröb, de Sjêcheldergröb en de Daorwëg. De wandeling voert voor een deel door de

Daorwëg (kans op modderige delen) en kruist de Sjêcheldergröb. De Sjoen gröb is niet toegankelijk!

Het Savelsbos is een natuurreservaat en is eigendom van Staatsbosbeheer. Zeldzame diersoorten zoals de hazelworm, de eikelmuis, het vliegend hert, de Spaanse vlag, de middelste bonte specht en de wespandief komen er voor. Ook bijzondere planten zoals het stinkend nieskruid, de mispel, mannetjesorchis, grote keverorchis en amandelswolfsmelk tref je er aan.

In 1881 ontdekte Marcel de Puydt, een Belgisch archeoloog, in het Savelsbos de eerste sporen van prehistorische vuursteenmijnbouw. Hij trof een groot aantal gebruiksvorwerpen aan. De mijnen bestaan uit honderden schachten met galerijen, waar de mensen zo'n 5500 jaar geleden vuursteen uit haalden om werktuigen (o.a. bijlen en hakken) van te maken.

herintroduceren, en met succes. Tijdens de wandeling passeren we een onlangs aangeplante boomgaard met maar liefst 400 bomen. Vooral tijdens de bloei een lust voor het oog!

Lopend langs de rand van het bos

Voor een groot deel leidt de wandeling langs de rand van het bos en ze laat u genieten van de vergezichten over het Maasdal. Gedurende het voorjaar en de zomer staan de randen rijk in bloei en er is een keur aan planten en insecten te bewonderen. Zingende vogels zijn nooit ver weg evenals de spiedende ogen van een roepende buizerd boven u. Let u ook op de vele "wissels" die u passeert. Vooral dassen, die in het bos hun burchten hebben, maken steeds gebruik van hetzelfde verbindingspad dat hen leidt naar de foerageergebieden, zoals de hoogstamboomgaarden.

Regenwaterbuffers

Het is vanzelfsprekend dat je in de overgangszone tussen het hoog gelegen plateau en het Maasdal zo nu en dan overlast hebt van overvloedig regen of smeltwater. Het water zoekt zijn weg via de droogdalen en wanneer de concentraties water hoog zijn, is dat maatgevend voor de overlast die het veroorzaakt in Gronsveld en Rijckholt. De laatste decennia is het beleid van de overheid erop gericht om het water tijdens zijn weg naar beneden op enkele plaatsen op te vangen, (te bufferen) om het vervolgens geleidelijk te laten afvloeien. Tijdens de wandeling passeert u enkele buffers, waaronder de buffer die ligt aan de "monding" van de Sjoen gröb. Deze buffer kan 9300 m³ water bevatten en is daarmee de grootste van het gebied.

In het Savelsbos liggen diverse mergelgroeves en een tweetal kiezelkuilen. Nadat de mergel was gewonnen, gebruikte men de groeves voor de champignonteelt en men stalde er in de winter het vee. De groeves zijn tegenwoordig allemaal afgesloten en dienen als overwinteringsplaats voor vleermuizen. De kiezel werd onder andere gebruikt om wegen te verharderen. Aan het geelbruine zand van deze kiezel ontleent het bos haar naam.

Hoogstamboomgaarden

Het in cultuur gebrachte landschap tussen Gronsveld, Rijckholt en het Savelsbos is erg versnipperd en kleinschalig en in bezit van veel verschillende eigenaren. De agrarische sector wordt nog slechts door enkelen vertegenwoordigd. Veeteelt, akkerbouw en fruitteelt (laagstam) zijn nog beperkt aanwezig. Veel kleine percelen zijn in het bezit van hobbyboeren die geen rekening hoeven te houden met allerlei economische motieven. En daar treffen we vooral de laatste restanten van de vroeger alom aanwezige hoogstamboomgaarden. Stichting Instandhouding Kleine Landschapelementen (IKL) voert al jaren campagne om de hoogstamboomgaarden waar mogelijk te

Klooster Rijckholt

Het klooster werd in 1912 gesticht door de zusters Dominicanessen. De architect was P.Cuypers. Vanaf 1923 werd het klooster uitgebouwd

tot een complex voor de Zusters onder de Bogen uit Maastricht (St.-Carolus Borromeus). Tegenwoordig doet het dienst als verzorgingstehuis.

Juliana-eik

In 1909 is, op initiatief van Burgemeester Schrijnemaekers, aan het kruispunt van de Voerenweg, Dommelsgraaf en Steenstraat een eik geplant ter gelegenheid van de geboorte van prinses Juliana.

Kapel in de Sjêchelder

De kapel, Onze Lieve Vrouw van Toevlucht, dateert uit 1960 en werd gebouwd naar aanleiding van de 75-jarige aanwezigheid van de Dominicanen in Gronsveld. Het was ooit de bedoeling dat de kapel een bedevaartkapel zou worden.

Europapark (voorheen genaamd Klokke Roeland)

Het anderhalf hectare grote Europapark te Gronsveld is, door tuinarchitect ir. J.P. Fokker, in de jaren dertig van de vorige eeuw als particuliere tuin ontworpen. Dit gebeurde in opdracht van Albert Hayen, een lokaal industrieel. Later verkocht hij het park en de woning aan de Gemeente Gronsveld, waarna het tot de herindeling met Gemeente Eijsden dienst deed als gemeentehuis. Om de tuin, ofwel het park, in goede staat voor de toekomst te behouden, is op aandringen van Stichting Grueles door Gemeente Eijsden opdracht gegeven aan Heukelom Verbeek Landschapsarchitecten om voor het park een ontwerp voor behoud te maken. Daarbij zijn de architecten uitgegaan van het renoveren van de waardevolle structuren en elementen en het herbestemmen van het niet meer gebruikte zwembad. Hierbij is rekening gehouden met de uitgangspunten van het oorspronkelijke ontwerp. Dit komt onder meer naar voren in de

vormgeving van paden, beplantingen en zichtlijnen. Daarnaast zijn nieuwe gebruiksvormen geïntegreerd. Ter plaatse van het voormalige zwembad is een aangename besloten verblijfsruimte gecreëerd, die omgeven wordt door de gehandhaafde muren van de bijgebouwen. De contouren van het oude zwembad zijn hierbij in de bestrating aangeduid.

Sint Martinuskerk

De voorganger van de huidige St.Martinuskerk was een bouwval die in de loop van de 17de eeuw instortte. Aan het begin van de 18de eeuw brak men grote delen van de middeleeuwse kerk af. Wat men voor de afgebroken delen in de plaats stelde, was een tamelijk rijk gedetailleerde eenbeukige kerk met dwarsschip. De vermoedelijk 13de eeuwse en nogal scheve toren werd gespaard en in de nieuwbouwplannen in de oksel van het transept en koor opgenomen.

Een van de belangrijkste kunstschaten van de St.Martinuskerk is het orgel, gebouwd door de beroemde Philippe le Picard. Het orgel, dat nog een groot aantal originele registers uit 1712 heeft, is in 2002 uitgebreid met een nieuw trompetregister. Nadere informatie over het Gronsveldse kerkorgel vindt u op www.hilberink.nl/grons1.htm Voor de kerk domineert de schietboom (de voëgelsjtang). De schietboom is onbreukbaar verbonden met de schutterij van Gronsveld, opgericht in 1619. De schutterij treedt slechts één keer in de vier jaar aan, ter gelegenheid van de Grote Bronk.

Het Kasteel

Het tegenwoordige kasteel Gronsveld stamt uit 1833 en is gebouwd op de resten van het oude kasteel uit de 13de en 15de eeuw. Het is thans in particulier bezit.

Rijksweg, een typisch voorbeeld van lintbebouwing

De eerste nederzettingen op de oostelijke oever van de Maas werden gebouwd op het middenterras, het overgangsgebied tussen het stroomvoerend gebied van de Maas en de hoger gelegen plateaugebieden. In de 19de eeuw vindt er in Gronsveld en Rijckholt nauwelijks enige verandering plaats in de bebouwingsstructuur en het verkavelingspatroon. Direct rondom de boerderijen liggen veelal boomgaarden met op enige afstand de weide- en akkerlanden. De dorpen ontwikkelden zich zelfstandig, met name langs de hoofdwegstructuur op het middenterras, in de vorm van lintbebouwing.

Stichting Grueles wenst u veel wandelplezier.

www.grueles.nl/ommetje

De volgende horecagelegenheden zijn direct gelegen aan de route.

Café De Zwaluw

Rijksweg 2 - 6247 AH Gronsveld - 043-4081262

Café 't Vroendel

Keerderweg 1 - 6247 AS Gronsveld - 043-4081453

Eetcafé Riékelt

Rijksweg 184 - 6247 AN Rijckholt - 043-4081366

Kaffee de Kerteermeister

Rijksweg 76 - 6247 AK Gronsveld - 043-4081650

Kaffee de Kyzer

Rijksweg 79 - 6247 AC Gronsveld - 043-4084269

Restaurant de Grenedeer

Rijksweg 41 - 6247 AA Gronsveld - 043-4081596

Eetcafé de Kwizzenjèr

Rijksweg 9 - 6247 AA - Gronsveld - 043-4084314